

NORDBI

Aktuellt

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Nr 2 2023

Kallelse till årsmöte 2024 – Se sista sidan.

www.nordbi.se

REDAKTÖRENS RUTA

Tidningen ges ut av Föreningen NordBi med 2 nummer per år. Föreningen NordBi driver Projekt NordBi.

Styrelse vald 2022-2024:

Ordförande: Robert Svensson, Sätervägen Torstorp, 614 92 SÖDERKÖPING 076-135 76 00 E-post:

saturdaykid@hotmail.com

vice ordförande: Sven Nordström, Sveavägen 36 A, 853 56 SUNDSVALL 073-274 80 25 E-post:

svennordstrom00gmail.com

kassör: Olle Nygren, Berguddsvägen 14, 918 03 HOLMÖN 070-663 67 06, E-post: olle@damina.se

sekreterare: Pierre Danielsson, Februarivägen 5 365 32 LESSEBÖ 070-572 23 19, E-post:

pierre.danielsson48@gmail.com

Ann-Charlotte Berntsson, Tveten 5, 457 43 FJÄLLBACKA 070-261 81 74, E-post:

anncharlotteberntsson@nordensark.se

Natuschka Lee, Marmörvägen 12, 907 42 UMEÅ 070-375 12 13, E-post: apoidea@natuschkalee.org

Carl-Ove Bertilsson, Torvalla By 325, 831 92 ÖSTERSUND 070-670 46 06, E-post:

carlove.bertilsson@gmail.com

Gunnar Jonsson, Strömsund 390, 955 92 RÅNEÅ 070-258 63 10, E-post: gunnar.jonsson@ltu.se

Valberedning: Mats Sundling(sammankallande) och Jonas Hagberg. Suppleant: Ingvar Arvidsson (för kontaktuppgifter se nedan).

Revisorer: Åke Jonsson och Per Ruth.

Projektledare: Sven Nordström. Redaktör: Robert Svensson.

Extra resurspersoner: Ingvar Arvidsson, Ängemyrsgatan 5, 666 31 BENGTSFORS, 0531-61398, 32178, 070-6839517, E-post: ingvar.arvidsson@telia.com och Per Ruth, Mellanbågen 14, 907 38 UMEÅ, 070-5692411, E-post: per.ruth@sofiehem.ac

Redaktionen tar tacksamt emot synpunkter på innehållet och förslag till artiklar till kommande nummer.

Medlemsavgiften är 300 kr, vilket innefattar 2 nummer av NordBi-Aktuellt.

Obs! Skriv alltid in ditt namn på inbetalningsavin! Medlemsavgiften för 2024 hoppas vi du betalar så snart som möjligt. Du är viktig för vårt projekt!

Medlemsavgiften för 2024 sätter du in på bankgiro 5698-7548.

IBAN: SE23 8000 0823 4798 3199 3622, BIC: SWEDSESS

Du kan också swisha till 123 374 9009

Detta nummer går ut till ca 600 adresser. Välkomna alla nya medlemmar! Värva gärna fler medlemmar till föreningen!

Både stora och små **gåvor** till projektet är välkomna. Vi bugar och tackar alla generösa givare! Tack! Gör nordbiprojektet känt genom att sätta vår fina **dekal** på honungsburken (då kan du lätt höja priset). En karta med 24 märken kostar 25 kr. Vi har också tryckt upp en större version av dekalen med diametern 15 cm, att sättas på bilen, vid bigården och andra ställen där den syns bra. Den kostar 25 kr/st och kan köpas hos Per Ruth eller Ingvar Arvidsson.

NordBi-Aktuellt erhåller ekonomiskt stöd för utgivningen av **EU-medel från Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet)**. Från **Nationella Honungsprogrammet** erhåller projektet stöd till **avelsverksamheten**.

Besök vår hemsida: www.nordbi.se Ansvarig webbredaktör: Robert Svensson (se ovan).

Hemsidan är uppdaterad och kommer att kompletteras efterhand.

Omslagsbilden: Biodlare med parningskupor på båten till Lurö. Foto: Kjell Gustavsson.

Sedan sist...

Det har varit en stark tillströmning av nya medlemmar i år. Vilket glädjer oss oerhört! Men sedan vi slutade att skicka ut inbetalningskort har tydligen en komma-sig-för-att-betala-medlemsavgiften-tröskel infunnit sig. Föreningen behöver en egen kassa för att fungera – projektpengar ersätter ju nu bara vissa av föreningens kostnader – i efterhand.

Som ni ser i detta nummer av NordBi Aktuellt så är vi på väg att ta enormt viktiga steg i NordBi-arbetet. Både i Uppland och Småland har steg tagits mot – faktiskt ganska omfattande – övergångar till nordiska bin i större områden. Att detta kan ske beror inte bara på enskilda eldsjälar (som ju behövs) utan på att biodlarföreningar i dessa områden har en generellt positiv inställning till detta och att många biodlare är intresserade av att vara med på tåget.

SICAMM– vår internationella organisation - hade sin vart-annat-år-konferens i Frankrike i somras. NordBi representerades av Natuschka Lee och hon kommer även att framöver delta i arbetet med att rekonstruera SICAMM:s ledningsfunktion. Läs hennes rapport och den norska artikeln om SICAMM av Lars A. Kirkerud.

I våras hade undertecknad och Ingvar Arvidsson en träff med Nordens Ark:s personal som är involverade i deras arbete med nordiska bin. I samband med att ett nytt digitalt system för att registrera avelsdrottningarna tas i bruk nu, så ska Nordens Ark (som har gedigen erfarenhet av att föra stamböcker) ta över detta arbete från Ingvar. Men för säkerhets skull ska arbetet ske parallellt i det nya och det gamla systemet i år. För att registrera i det nya systemet kommer drottningodlarna – om man vill – kunna använda ett excell-formulär. Nordens Ark kommer även att hjälpa oss med arkiveringen av föreningens dokument. Se mer om detta i Nordens Ark:s artikel.

De flesta av er är ju medlemmar i SBR så ni har läst artikeln om den, mer än lyckade, drottningodlingskursen som hölls i Norrbotten. Det var ett bra efterföljansvärt initiativ av Erik Heedman att fota och skriva om detta event och skicka in detta till Bitidningen. Att fotografera är jätteviktigt. Texten kan Bitidningens redaktör hyfsa till, i den händelse att detta skulle behövas. Skicka in mer så att vi syns mer i Bitidningen!

Ni som skickar fakturor till föreningen, som i sin tur ska redovisas som föreningens kostnader i projekt, måste tänka på att: Fakturan ska ställas till **Föreningen** NordBi. Om omsättning är mindre än (80 000 kr (ny summa jmf med tidigare) är man momsbefriad om man inte själv vill moms. Man ska ange på fakturan om man är: **Momsbefriad pga av låg omsättning**. Annars ska momsredovisningsnumret anges. Gäller det arbete ska detta preciseras med **datum, antal timmar, timkostnad** och **vad** som utförts. **Avelsdrottningar** ska preciseras med **vart de levererats** eller att de används **i egen** avelsverksamhet. Avelsdrottningarna blir ju i princip föreningens egendom.

Hm... måste nog testa detta med ”flaggmetoden” nästa omlarvningssäsong...

Sven Nordström

Sommaren 2023 i Dalsland och på Lurö

Det började bra! Få vinterförluster och en önskestart med ljuvligt väder just när sälgen blommade. Nu fanns förutsättningar för ett kanonår i samma klass som förra året. Men så blev det inte.

Hallondraget startade en vecka försenat i varmt och torrt väder och slutade också i förtid. Nu kom regnet och höll på i tre månader. Visserligen med avbrott med härliga dagar, men ljunghdraget som vi gick och hoppades på kom aldrig igång. Några kg ljunghonung blev det, men vid slutskattning var det bara att konstatera att 2023 blev ett av mina sämsta år med en skörd per samhälle, som inte låg mycket över 10 kg.

Dock verkar samhällena starka och höll igång yngelsättningen in i september, så förutsättningen för en god övervintring finns. Nu i början av oktober återstår endast varroabehandlingen. Jag ser sällan eller aldrig några kvalster, men de finns. Nu vill jag veta var, så jag kan välja avelsdjur med låga kvalstertal för nästa år.

Framgångsrikt år på Lurö

Planen var att välja ut 6 drönarsamhällen med de bästa egenskaperna vi finner hos våra nordiska bin. Hundraprocentiga vingvärden, bästa temperament, kalkyngelfria, låga kvalstertal och dessutom livskraftiga och starka. I planen fanns också förberett för att kunna komplettera med extra drönarramar under sommaren.

Listan på beställda drottningar var ganska lång. Önskemålen kom från 8

olika länder där Tyskland dominerar och där den största beställningen slutade på 225, en annan fick 52. Självklart prioriterar jag de inhemska beställningarna, men även Island ser jag som särskilt angelägen. Tyvärr är inte de svenska beställningarna så stora som jag skulle önska och de isländska uteblev sedan isländska myndigheter inte litade på att vi kunde leverera varroafria drottningar.

Vi, ett tiotal drottningodlare engagerade på Lurö, lovade att hjälpas åt för att klara att leverera de beställda drottningarna. För min del så har jag en ovärderlig hjälp av Bkht, som är en skicklig drottningodlare och som dessutom har förutsättningar att fylla 500 parningskupor med bin.

Starten på Lurö skedde den 15 juni med de 70 första drottningarna. Det innebar att vi fick hem de första äggläggande dagen före midsommarafton. Det fortsatte sedan med utsättningar varje torsdag men med 2 undantag. Vädret var vissa veckor så miserabelt att vi ställde in resan då vi kunde konstatera att det inte hade varit en enda dag med lämpligt väder för parning. Det krävs minst 20 grader och helst lugnt och soligt för att både drönare och drottningar ska behaga att flygas ut. Trots att Lurö är en av Skan dinaviens soligaste platser, xå är det ingen garanti, utan det kan bli veckor med regn och bara 15-16 grader.

Det var således inte helt gynnsamma förutsättning för en hög parningsprocent, men när vi summerade på vår avslutningsfest kunde vi presentera ett fullt godkänt resultat. 1080 drottningar blev utsatta och 861 blev äggläggande – trots det stundtals usla vädret.

För min egen del har jag levererat strax över 600 drottningar, inklusive egna tillsättningar. För att bredda mitt avelsmaterial gjorde jag två resor till Ann-Charlotte på Nordens ark och fick med mig några nya ursprung samtidigt som jag också fått drottningar både från Jämtland och Västerbotten, Materialet från Nordens Ark har även Jean Berg, Martin Gustavsson/Linda Timell och Joakim Saxin tagit del av.

Ingvar Arvidsson

Bo Andersson, Arne Andersson, Per Almkvist, Ingvar Arvidsson, Kjell Gustavsson, Jean Berg och Joakim Saxin återvänder efter en dag på Lurö.

Biavelsklubben summerar säsongen

Den gångna bisommaren går nog till historien som en av de sämre vad honungsskörden beträffar. Bara enstaka samhällen, starka nog att samla mycket under försommaren, kunde få ihop så pass att det närmade sig normala nivåer. Under huvuddraget i juli slog torkan till och bina tärde på förråden i stället för att samla. Drottningodlingen gick bättre och antalet producerade drottningar här i Västerbotten nådde även i år ett tresiffrigt samlat resultat.

Vi är tio nordbi odlare som rapporterat odlade drottningar i år. Som parningsplatser har vi använt Tavelsjö, Stensele och Grimsmark med omgivning.

I Tavelsjö blev 61 drottningar äggläggande varav 45 på den officiella parningsplatsen hos Åke Jonsson. I Liden, på andra sidan av Tavelsjön, där Eva Salander och Sara Sandström håller till parades 16 drottningar.

Vid inlandsstationen i Stensele har Agneta Jonsson och Sven Carlsson odlat sammanlagt 31 drottningar efter fyra olika mödrar. Försäljning sker i första hand till andra varroafria områden såväl vid kusten som i inlandet.

I Grimsmark har Rolf Sjöström arbetat med ett brett genetiskt material och tagit fram 93 drottningar efter 17 olika avelsdrottningar. Ännu har inga varroakvalster upptäckts i det här området och Rolf har därför kunnat samarbeta med Agneta i Stensele och utbyta material. En del drottningar har använts för att omvandla Djäkneboda-Ratan från ett krainerområde till ett nordbiområde. Förutom Norum och Österbrånet är nu Robertsfors kommun ett nordbiområde och, såvitt vi vet, varroafritt.

Nu är det bara att hoppas att de tillsatta drottningarna ute hos bi odlarna får ett bra liv och förutsättningar att visa vad de går för. Låt oss hoppas på ett bättre honungsår 2024 och fortsatta framgångar för projekt NordBi i Västerbotten.

Per Ruth

per.ruth@sofiehjem.ac

Rapport från Medelpad

Bara ett av mina 9 samhällen kom i svärmstämning. Jag vet inte om det berodde på att just detta samhälle hade en hemmaparad drottning med ganska mycket gult bland bina. Men alla bisamhällen växte sig starka.

Nu kan det vara en effekt av att jag för första gången använde Demaree-metoden för svärmförhindring – men då var samhällena redan i ovanligt stark tillväxt. Men hur som helst hade jag ett mycket starkt odlingssamhälle – men utfallet av nya bidrottningar blev mycket sämre än tidigare år. Viljan att fortplanta sig var inte stark bland mina bin.

Några avläggare kunde jag sälja utöver ett fåtal bruksdrottningar. Jag gör avläggare som får dra upp nya drottningar som brukar komma igång med äggläggning innan jag ersätter dessa med egna drottningar parade på vår parningsplats här i Medelpad. Men bina var inte angelägna om att dra upp nya drottningar i de viselösa avläggarna. Först på tredje tillsatta yngelramen blev det drottningceller! I år tillkom en ny drottningodlare som parade drottningar i Bryggjärn. Han heter Patrik Viklund och är ny

Här står Patrik Viklund vid den horisontalkupa för två samhällen i Langstroth-format som han tillverkat för att slippa lyftandet av lådor.

– men redan driven som biodlare. När läkaren menade att han inte skulle göra någonting på grund av sin skadade rygg och handled så passade det inte Patriks galoscher. Med intresse för snickeri kom han på, att göra bikupor med tillbehör vore lämpliga objekt att fördriva tiden med. Men detta ledde till biodling som nu har blivit huvudintresset. Han fick fram fler drottningar än mig, men tyvärr utsattes hans kupor av massiva getingattacker som reducerade antalet samhällen som nu har invintrats. Men jag kommer att ta ut nya drottningar för parning i Bryggjärn nästa år igen, säger Patrik.

Sven Nordström

Säsongen 2023 med Nordens Arks nordiska bin

Vintern och våren inleddes mycket lovande. Vi har haft få förluster och det var starka samhällen som fick en fin start, både i tillväxt och inflödet av honung såg det lovande ut. Faktum är att under sena våren och försommaren var det svårt att hinna med allt som skulle göras då bina tillväxte i en rasande fart.

På vad som upplevdes vara ett ögonblick behövde man ha flyttat avelsamhällen innan de blev för stora och påbörja delande och odlande för att inte hamna i bakvatten. I det stora hela avlöpte det väl men en neslig svärm i Nordens Arks zooflygels skorsten blev det. Tyvärr gick den inte att bärga den av flera skäl, trots att mer än ett försök gjordes (säkerhetsföreskrifter och jobb på höga höjder). Inte alls roligt att lämna svärmen åt sanerare (inte direkt den mest stolta arbetsdagen). Men i det hela så lyckades vi utöka och dela och förhindra den svärmlust som extremt starka samhällen tidigt på säsongen faktiskt drabbas av

Torka, regn, nästan storm och valbesök

När högsommaren gjorde entré så hade instinkterna att förmera sig krympt med den tilltagande torkan, jämte insatserna som utförts, stillat samhällenas svärmlust. Inledningsvis såg allt fortsatt mycket lovande ut men bristen på regn började gnaga på friden och inflödet minskade samtidigt som bisamhällena var mycket stora och starka (honungslagren krympte). Som väl var avstod vi att

sommarskatta bisamhällena fransett mycket små mängder för att stilla behovet av nyslungad sommarhonung, fast det såg ut att vara ganska bra med honung i samhällena (i den stunden oroade vi oss för att torkan skulle bli värre än 2018). Men vi bedrog oss grovt. När torkan bröts och regnen kom, så ville regnandet inte sluta. Det regnade och blåste om vart annat med få fina dagar med bra dragväder. Temperaturen var låg och någon högsommar blev det inte tal om. Inledningsvis så var vi tacksamma att ljungen verkade att klara sig från att helt torka sönder. Men varken regn eller blåst avtog

och frågan är om inte augusti bjöd på för vår del rekord få dagar/timmar för bina att samla nektar på. När säsongen var över och bina fått behålla den honung de behöver för vintern så fanns inte mycket att hämta för vår del. Undantaget där det fanns ett litet överskott var på våra öbigårdar (för Nordens Arks del Väderön och parningsstationen, för privat del Bohus-Malmön). Gissningsvis berodde den saken på att kustbandet och övärlden har lite extremare väder (lite mer blåst men också lite mer sol och bättre stunder). Liksom, det är lite "mer" väder ute på öarna än i land. I mitten av september så tog vi hem de sista avelssamhällena under rena hällregnet och svår blåst. Regnet var i och för sig önskat och planerat p.g.a att då får vi med oss alla bina hem och inte tvingas lämna bin ute i fält utan hem att återvända till. Men 21 sekundmeter i byarna var en smula extremt att åka båt med bina, men med Väderöarnas utmärkta båtar var det faktiskt inga problem, men kanske inte så bekvämt (bin kom i land välbehållna). Men så är det hos oss häri väst, ibland skakigt och ibland helt underbart. En av de fina dagarna i somras när vi återvände från Väderöarna så fick vi se Vildimir i Fjällbacka hamn (tam/tränad "rysk" vitval som under gångna sommaren vistades på norska och svenska västkusten).

Bra resultast på Väderön – trots allt

Avel och odlande och driften på Väderön lyckades väl trots 2023 års usla väderförhållanden för vår del. Vi fick i år fram 128 parade egen odlade nordiska stationsparade drottningar och vi har gästats av två andra drottning-odlare vilka hade mest drottningar hos oss under första torrare och mindre blåsiga delen av sommaren, totalt producerade Väderöarna ca 170 drottningar i år vilket är rekord för vår del. Vi lyckades att leverera de drottningar som bokats. Vi har också behållit många för eget bruk i och med byte till nordiska drottningar i gamla försökssamhällen och bland friparade samhällen och även egna privata. Likaså har vi fått ut en del drottningar runt vårt eget närområde i ett försök att öka andel nordisk genetik bland bina i det luftrum vi håller våra bin i. Givetvis är det ute på Väderöarna som vi föryngrar vårt avelsmaterial. Men en målsättning/dröm är fortsatt att en dag kunna para bina hemma i bigårdarna utan flytt och odlad drottning för varje byte.

Nytt avelsmaterial

Utöver odlande på egna avelsmaterialet har vi även i år delat med oss av vårt avelsmaterial och våra bin har gett upphov till många nya drottningar runt om i landet. Vi har också åkt till Vitsand och Torsby och där hos Inger Bengtsson och hennes man hämtat två ramar med ägg och yngel Flekkefjordare (från två olika drottningar). Vi har länge letat efter "västkustlinjer" utan att tidigare inte lyckats hitta några. En dröm vore linjer från Lyrön på Orust. Om någon av er nordbimedlemmar har bisamhällen ni vet härstammar från bin från västkusten så får ni gärna höra av er till oss/mig. Oavsett så är vi glada över att få fatt i bin från Norska västkusten. Vi har invintrat 18 drottningar totalt från de ramar Flekkefjord vi fick fram och vi har lämnat en av drottningarna till. Ett stort tack till Ingrid för detta. Ingrids bin i Vitsand såg fina ut vid påsyn (mörka och typiska för ögat) och bigården/paviljongen var föredömligt och mycket praktiskt anordnad.

Redan planering för nästa år

Via odlandet av drottningar och byte i många samhällen (inklusive delade samhällen som fick var sin) så kan vi kanske med hopp om en god övervintring kunna avyttra några nordiska samhällen i vår och ha bra med avelsmaterial nog för eget bruk inför kommande år. I skrivande stund är alla bin invintrade, samtliga "vuxna" samhällen på sin egen honung medan ett antal avläggare fick fodras för att de i blåsten och regnen inte lyckats skrapa ihop nog med honung för att klara vintern. Återstår gör att ta hand om "all" honung, förbereda material för kommande säsong, behandla mot varroa, stambokföring och så planera inför kommande år.

Avseende stamboken så skall Nordens Ark i år "demo" köra det digitala stambokföringsprogram som Sven Nordström utvecklat, vi kommer backas upp av Ingvar Arvidsson som även i år kör Karl Drakenbergs stambokföringsprogram. Det kommer att utgå information om dubbel stambokföring och förfrågningar till kända nordbidrottning-odlare via Föreningen Nordbis kanaler. Är det någon drottningodlare som vi (Ingvar Arvidsson eller Nordens Ark) missar att kontakta så är vi tacksamma om ni hör av er till oss på Nordens Ark via email: anncharlotte.berntsson@nordensark.se och/eller karin.amsten@nordens.ark.se och/eller ingvar.arvidsson@telia.com

Till sist önskar vi er en god övervintring och en snar vår. Snart nog vaknar våra bin igen och då blir det bråttom igen.

Ann-Charlotte Berntsson/Nordens Ark

Stensele-projektet går framåt!

Parningskassetter, drönersamhällen och avläggare vid Umeälvens norra strand i Stensele.

Vi har i de senaste höstnumren av NordbiAktuellt berättat om ett initiativ att göra Stensele-trakten i södra Lappland till ett varroa-fritt nordbiområde. Kontrollerade nordiska drottningar togs in 2021 som fick utgöra avelsmaterial 2022. I år har vi säkerställt att området är rent, utan inblandning av främmande raser på drönersidan, och har utökat drottningodlingen för att kunna erbjuda rena nordiska drottningar till närområdet.

Fjolårets bi- och drottningodling gick främst ut på att vid Prästgården i Stensele para drottningar för att få ett mått på rasrenheten i luften, samt att med dessa drottningar producera avläggare för eget bruk och för intresserade nybörjare i Stensele/Storuman med omnejd. Vingmätningar på avkomman på försommaren i år visade att samtliga övervintrade avläggare var 100% nordiska. Tyvärr var vintern svår i trakten och en del avläggare, särskilt de som hade startats under andra halvan av sommaren 2022, dukade under. Men vi lär oss för varje år och i år har fokus mest varit på drottningodlingen, vilket har resulterat i drygt 30 äggläggande drottningar.

Det har blivit alltmer uppenbart att drottningodlingen här uppe inte kan startas lika tidigt som vid Västerbottenskusten. Vi har kommit fram till att tidigast kring den 15:e juni kan vi

köra igång, även om drivfodring sätts in tidigare. Det handlar ju om att både odlingssamhällena och drönarproducenterna ska kunna prestera. Det betyder att de första parade drottningarna kan levereras *tidigast* i mitten av juli. I år ändrade vädret karaktär (här som i andra delar av Sverige) just när parningarna var tänkta att ske och en lång regnperiod tog vid. Trots att det blev en utdragen process gjorde solglimtar då och då att parningsprocenten i alla fall blev acceptabel (ca 80%). De sista parningarna ägde rum en bra bit in i augusti. Om man då vill producera avläggare med dessa drottningar blir tidsfönstret väldigt snävt eftersom avläggarna bör startas *senast* under andra halvan av juli. Vi funderar på hur vi ska lösa detta och får acceptera att det är en utmaning med biodling i dessa nordliga trakter. Även om A. m. mellifera säkerligen är den underras som är bäst anpassad för vårt kalla klimat finns det en anledning till att den naturliga utbredningen aldrig nådde hit upp!

Vi har i år odlat drottningar efter rena mödrar från Hjoggböle-, Stavershult-, och Bygdeträsk-linjerna. Drönarstammen har varit densamma som säsongen 2022. Vi har även importerat nya drottningar (Hammerdal, Bygdeträsk och Skedvik) från Rolf Sjöström i Grimsmark för att bredda materialet. Dessa ska testas och utvärderas nästa år.

Förutom att vi har levererat drottningar till närområdet utefter Umeälven (vilket i några fall har inneburit att vi har besökt bigården och bytt ut den gamla omärkta drottningen), har vi även levererat till andra varroa-fria områden i Västerbotten (Vilhelmina, Åsele, Holmsund och Bjurholm) samt till Junsele i Ångermanland. Vi har även bidragit med ett antal drottningar till NordbiDalarnas verksamhet på Hoberget (Hagberg/Thorné). Här kan förhoppningsvis våra drottningar komma till nytta i ett pågående DNA-analys projekt.

Vi fortsätter att göra stickprovstester för varroa (med s.k. florsockerrullning), både på egna samhällen och i bigårdar som vi besöker. Hittills har alla resultat varit negativa.

Glädjande i år är att Hästliden återigen har använts som parningsstation. Där har vi linjeparat Bygdeträsk och Stavershult med drönare från Hjoggböle-linjen. Det blir spännande att se hur avkomman blir nästa år!

Agneta Andersson-Jonsson agnetajonsson@telia.com

Sven Carlsson sven.carlsson@umu.se

Träda i Blekinge

Från oss i Blekinge har året legat i träda p.g.a. stort och utbrett utbrott av yngelröta. I nuläget så finns de 2 mindre röda områden kvar men fortfarande ett stort bätt område som förhoppningsvis försvinner nu. Och p.g.a. det stora motståndet i östra Blekinge mot det nordiska biet av några storbi odlare samt bitillsyningsman så kommer vi i mångt och mycket koncentrera oss att samarbeta med "smäläningsman" och vi har några samhällen nära smäländska gränsen. Men intresset för "di svarte" ökar markant här i västra delen av länet. Med hopp om ett bekymmersfritt 2024.

Hälsar vi här ifrån.....

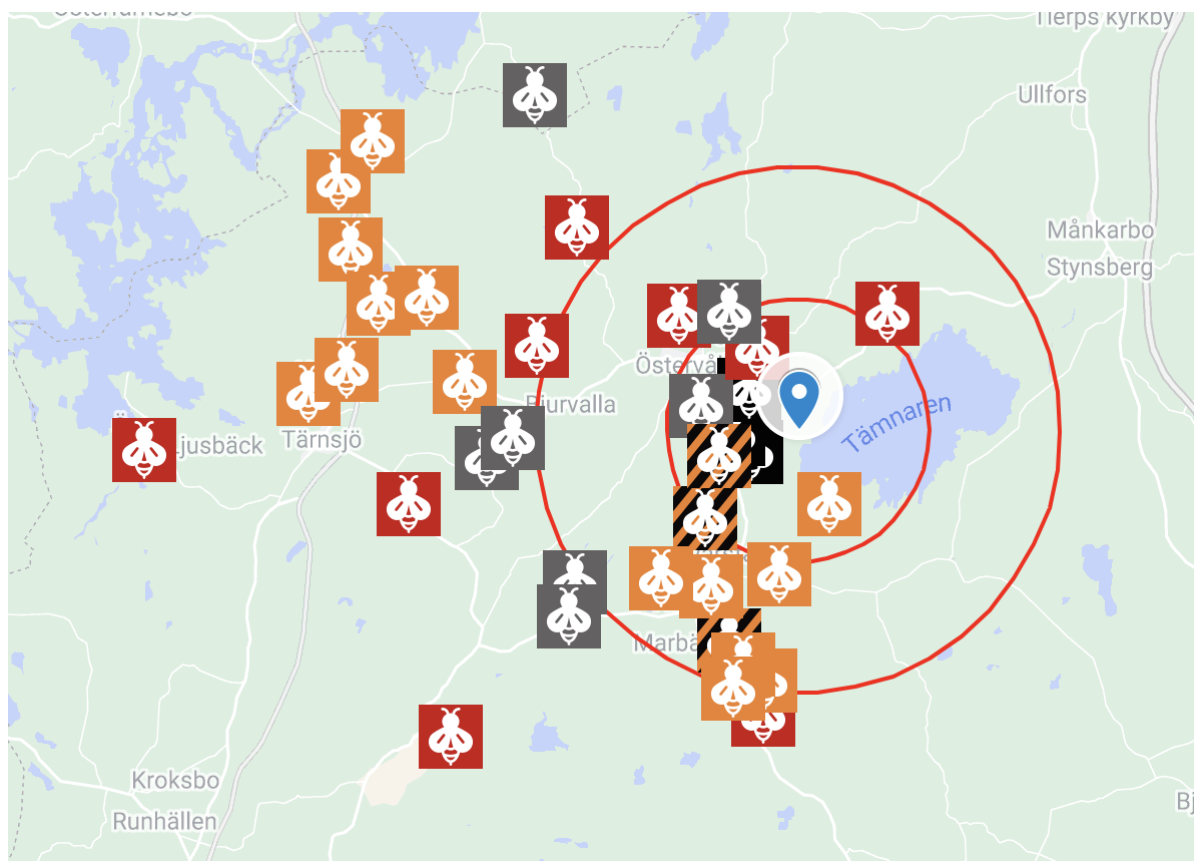
Hejsningar

Lennart

Nordbi Norduppland

Det hela började i somras när jag pratade med en kompis som också har bin i närheten av mig själv, han berättade att han alltid hade varit intresserad av nordiska bin. Vi diskuterade fördelarna och nackdelarna med just nordiska och landade ganska snabbt att det var det bästa valet för vårt område med tanke på klimatet och det faktum att nordiska bin är bättre anpassade till den hårda kyla som kan uppstå i den här delen av landet.

Vi började såklart att kolla på hur det såg ut i området med rekommendationer från biföreningen och hur det såg ut i området om kom ganska snabbt fram till det faktum att det var vilda västern, det fanns Carnica, Ligustica och Buckfast och ingen av alla biodlare hade egentligen någon form av samordning – vi såg snabbt vår chans, ur anarki och oreda kan den som är villig att åstadkomma något även göra det med goda möjligheter. Vi började kartlägga alla bigårdar i området och kom fram till att det fanns väldigt många och den stora massan av dessa var väldigt små med allt från 1 – 4 samhällen. Kontaktlistor uppfördes och information kring hur många bisamhällen alla odlare hade, eventuella medlemskap och attityd över att byta underart (nordiska). Utsikterna såg goda ut och ganska snabbt så anslöt sig en till biodlare i närheten så till dags datum är vi tre odlare med nordiska.

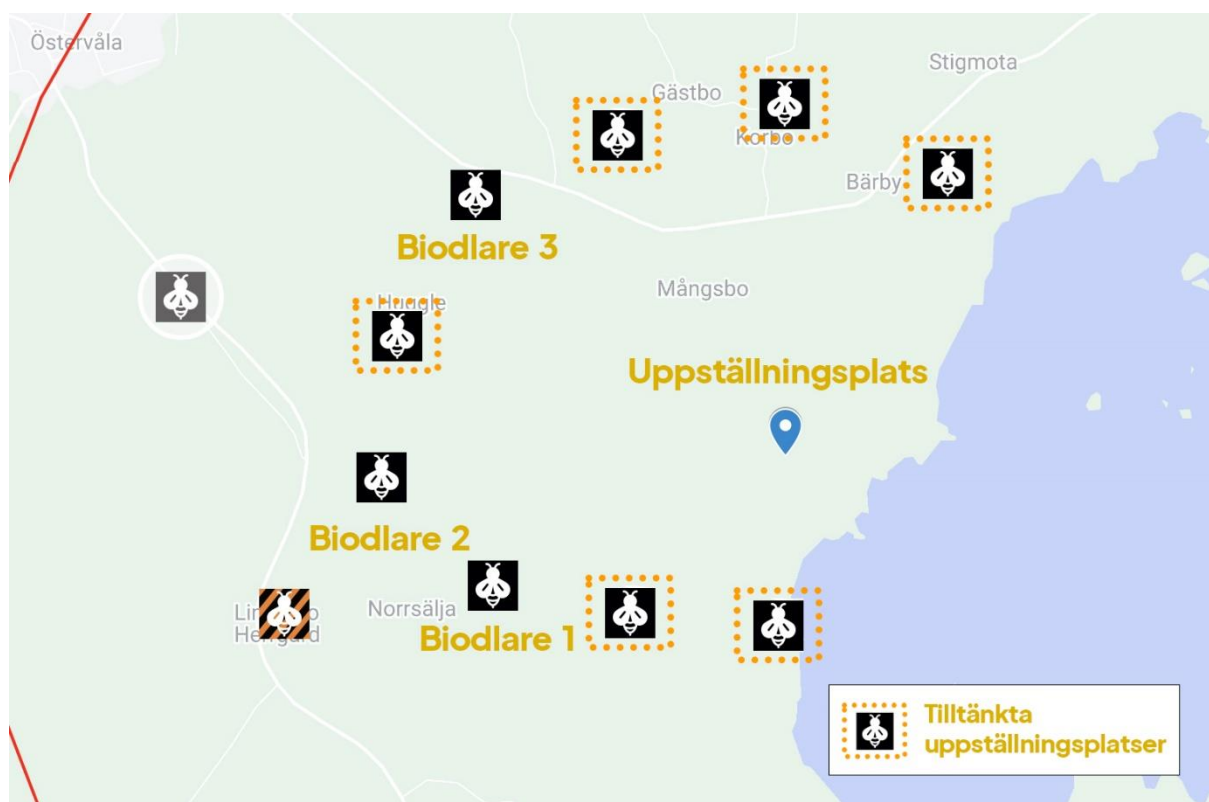
De olika färgerna symboliserar olika underarter av det europeiska honungsbiet.

Svart = Nordiska, Grå = Carnica, Röd = Osäkra biodlare, Orange = Buckfast, Streckad = kraftigt blandade.

Ringarna symboliserar 5 km gränsen och 10 km gränsen. En övervägande majoritet av biodlarna på kartan har visat intresse för att byta till nordiska bin.

Efter ett tag när jag hade tillräckligt med data så tog jag kontakt med den lokala biodlarföreningen och berättade om våra planer om ambitioner. Förvånande nog så var det faktiskt så att tongivande styrelsemedlemmar hade kollat på att skaffa nordiska bin tidigare och ställde sig positivt. Biföreningen uppskattade projektet och är beredda på att ändra den allmänna rekommendationen till nordiska bin om vi skulle få detta att fungera. Jag berättade även att vi hade löst tillgång till över 2000 hektar mark i områdena kring Östervåla, Harbo, Haga och Horsskog och att vi gärna fördelar ut markanvisningar till de odlare som vill jobba med nordiska bin.

Idag har vi 16 samhällen med nordiska bin fördelat på tre odlare och 4 samhällen med andra bin som står i en karantänbigård som ligger en bra bit bort, men som troligen kommer lämpa sig ypperligt att byta drottningar på och flytta hem senare. Så snabbt vi kan kommer vi påbörja arbetet att byta ut drottningar på de bigårdar som ligger absolut närmast oss, men vår initiala plan är att ha en god genetisk variation av drönare som kan ha luftherravälde genom att stimulera drönarproduktion och mer eller mindre helt strunta i honungsproduktionen. Noggranna granskningar kommer ske så att inte någon drottning bytts ut, närliggande bigårdar kommer vara ett absolut fokus att byta ut drottningar på. Vi räknar med att ha närmare 60 samhällen efter nästa år, vilket skulle utgöra den absoluta massan av bin i området. I förlängningen när vi är uppe och har fått igång parningen kommer vi behöva gå in djupare och mäta vingar och plocka bort drottningar som inte håller måttet. Hela projektet får till en början ses som ett försök till att skapa ett område med bruksdrottningar som kanske inte till 100% kan klassificeras som nordiska men nära nog och kan med mycket väl användas för biodlare som vill bruka nordiska bin men inte befinner sig i ett rent område, vilket skulle kunna lätta på trycket för föreningen Nordbis rena områden.

Tilltänkt parningsstation med befintliga och tilltänkta uppställningsplatser, radien är ca 2 km. De bigårdar som inte är nordiska idag på kartan är helt med på att byta till Nordiska bin.

Jonathan Othén och Thomas Lundgren

14:e SICAMM-konferensen i franska alperna

Alla deltagare på SICAMM-konferensen här samlade på en alptopp i Belleville, Frankrike. Foto: Daniel Serres, CETA de Savoie, från en av de organiserande föreningarna för SICAMM konferensen 2023, CETA de Savoie, <https://cetedesavoie.com>

SICAMM är en paraplyorganisation för alla biodlingsföreningar och övriga myndigheter, organ och individer som försöker bevara *Apis mellifera mellifera*, det europeiska mörka biet som beroende på land också kallas för det bruna biet, det svarta biet, det brittiska mörka biet, det tyska mörka biet eller som i Sverige, det nordiska biet. SICAMM består av drygt 14 olika medlemsländer där varje medlemsland ansvarar för egna, lokala räddningsaktioner. Huvudsyftet för SICAMM är att organisera gemensamma aktioner för biodlare och övriga intresserade från olika medlemsländer, så att de kan träffas, utbyta erfarenheter och planera konstruktiva samarbeten. SICAMM konferenserna har alltid varit väl uppskattade och organiseras därför sedan den första konferensen i Norge år 1995 ungefär vart annat år, i olika värdländer (Österrike, England, Sverige, Polen, Danmark, Frankrike, Ryssland, Skottland, Schweiz, Wales, Holland och Finland). Det senaste mötet hölls år 2018 i Finland, men på grund av covid-19 pandemin kunde nästa fysiska möte inte organiseras förrän först i år - denna gång i franska alperna i Saint Martin de Belleville, Savoy, den 24-27 augusti 2023. Mötet organiserades av de schweiziska och franska *mellifera* föreningarna (<https://mellifera.ch/>; <https://www.cetadesavoie.com/>) med finansiellt stöd från regionala enheter (kommuner, turistnäringen i Savojen området). Då detta var det första, gemensamma mötet 5 år efter det senaste SICAMM mötet i Finland, var det en stor uppslutning av intresserade deltagare från hela Europa. Vi erbjöds ett fantastiskt, fullspäckat program med föredrag från varje medlemsland och olika forskningsinstitut runt om i Europa (för mera info, se artikeln på sidan 16 från Lars A. Kirkerud från Norge), varvat med flera intressanta utflyktsmål, såsom en lift upp till bergstopparna för att kunna studera den lokala alpfloran, ett besök till ett lokalt, unikt museum dedikerat specifikt åt det europeiska mörka biet (<https://www.idt-hautesavoie.com/patrimoine-culturel/maison-de-labeille-noire-et-de-la-nature-les-menuieres/>),

samt som gräddan på tårtan, besök till två olika bigårdar och parningsstationer högt uppe i franska alperna.

Norden representerades av mellifera-föreningarna i Norge (Nils Drivdal och Andreas Kirkerud, från Norsk Brunbielag), Finland (Lassi Kauko, Stan Jas och Markku Pöyhönen, Finska föreningen för nordiska mellifera bin) och Sverige (Natuschka Lee). Torben Nielsson (Danmark, Foreningen for brune bier i Danmark), deltog med ett online föredrag på grund av ett pågående biodlingsevenemang i Danmark som förhindrade dem från att närvara fysiskt på konferensen.

Mötet avslutades med en brainstorming kring olika frågor och om SICAMM organisationens framtid, eftersom det pågår för närvarande ett generationsskifte där en del av styrelsens sammansättning har bytts ut av olika skäl, och för att det är snart 30 år sedan som SICAMM bildades. Under dessa 30 år har mycket förändrats och förutsättningarna och målsättningarna kring konserveringsarbetet med det nordiska/europeiska mörka biet bör därmed uppdateras till rådande situation och övriga krav, såsom juridisk status, finansiella krav, med mera. Vidare så har önskemålen om olika övergripande aktioner kring information, forskning och PR arbete för det europeiska mörka biet och dess biologi stigit. Inom snar framtid kommer alla medlemsföreningar att få en inbjudning från SICAMMs ordförande (Dr. Gabriele Soland) att delta i ett digitalt möte den 11 januari 2024 om hur SICAMM kommer att omorganiseras för att bättre tillmötesgå olika förväntningar. Mera information kommer även att läggas upp på denna websida: <https://sicamm.com>

Natuschka Lee

Bigård i franska alperna på ca 2000 meters höjd. Foto: Natuschka Lee.

SICAMM-konferansen 24. – 27. august 2023

Sted: St Marn de Belleville, Savoi, Frankrike

Fra Norge slte: Nils Drivdal fra Flekkeord-reservatet og Lars Kirkerud fra Norsk Brunbielag.

St Marn er et vintersportssted, en alpelandssby med skiheiser, hoteller, ferieleiligheter mm. Egen kirke, rådhus og et samfunnshus – Salle des Fêtes – der konferansen fant sted.

Torsdag 24. var det velkomst ved SICAMMs leder Gabriele Soland fra Sveits, den lokale arrangøren Klébert Silvestre (som er birøkter om sommeren og redningsmann om vinteren) og av byens ordfører. Nils Drivdal fra Norge og Dorian Pritchard fra England ble ønsket spesielt velkommen som veteraner i arbeidet for brunbiene. I løpet av møtet ble det også skrevet en hilsen l Ingvar Arvidsson fra Sverige som ikke kunne være lsted.

Foredragene torsdag dreide seg om brunbiene i Frankrike. Første prioritet var å ta vare på genesk mangfold i de ulike populasjonene, men også selektare for ønskede egenskaper. De har flere områder forbeholdt brunbier, blant annet et i nærheten av St Marn, som drives av CETA Savoie, og som vi besøkte under ulukten søndag.

Fagforedraget av professor Lionel Garnery dreide seg mye om å ta vare på mitokondrie-DNA, altså ulike morslinjer, og innkryssing fra andre underarter i mitokondrie-DNAet, som må skyldes at det av og l kommer med mitokondrier fra sædceller under befruktningen, «paternal leakage».

Fredag 25. var det rapporter fra Irland, Norge, Storbritannia, Danmark, Finland, Nederland, Sverige, Litauen, og Belgia. Sverige ble særdeles godt markedsført av Natuschka Lee.

Av fagforedrag, merket jeg meg særlig to. Det ene var av Dr. Arrigo Moro om folkeforskningen på fritlevende bier (vesentlig brunbier) i Irland. Det dreide seg om at frivillige tok på seg å følge med på et bifolk med kikkert for å se om biene hadde gule striper, om de svermet og om de overvintret fra år l år. Fritlevende bier regnes nå som et stort pluss i bevaringsøyemed for brunbier i Europa.

Det andre var foredraget l Prof. Jacques van Alphen. Han fikk tydelig fram det umulige i å drive avl på og samdig ta vare på genesk mangfold i en og samme populasjon. Løsningen var enveis seleksjon og avl der genene gikk fra store beskyttede referansepopulasjoner l avlspopulasjoner og videre l birøktere, vel og merke uten lbakeføring l referansepopulasjonene. – At honningbier greier å lpasse seg – eller oppnå resistens mot – sykdommer og parasiter skyldes deres spesielt høye geneske rekombinasjonsrate, kombinert med nødvendig genesk mangfold.

Dr. Doran Pritchard, England, fortalte om egne bier som greide seg uten varroa-behandling. Han viste også fram kurver over kjønnsalleler og hadde erfart at overvintring i området krevde høyst 25 % diploide droner, lsvarende minst 6 kjønnsalleler i den lokale stammen.

Det norske innlegget på fredag tok opp spørsmålet om hvor vi bør sete grensen for innkryssing og slutet med en invitasjon l samarbeid med noen som kan analysere DNA og tolke resultatene. I løpet av konferansen kom det respons fra Andreas Hoppe om en mulig analysepakke l 65 euro per analyse. Vanessa Huml planlegger å sete opp samme metode hos Apigenix i Sveits og var interessert i samarbeid. Natuschka Lee i Sverige, nevnte at det er planer om en studie av de svenske brunbiene ved Universitetet i Uppsala. Jeg sa at vi var interessert i dete også, dersom vi kunne få l en sammenlignende studie av brunbiene i Norden.

Vårt ansvar på vegne av brunbiene hos oss blir å formulere de rete spørsmålene.

Fra norsk side nevnte Nils Drivdal også det opprinnelige ønsket fra Josef Stark om at SICAMM's mål skulle være å ta vare på flest mulig lokale stammer av brunbier, og dermed et mangfold av

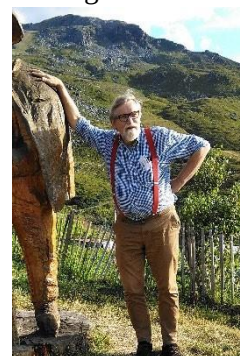
mitokondrie-DNA. Ingen av laboratoriene som var representert på konferansen gjorde slike DNAanalyser.

Lørdag 26. dreide seg om brunbier i Tyskland, Østerrike og Sveits. I Tyskland og Østerrike er det snakk om reetablering av brunbier i bestemte områder. Sveits har sine opprinnelige brunbier i reinavlsområde. Der drives det et avlsprogram som minner svært om det i Norges Birøtterlag. Men antakelig er den reelle avlspopulasjonen større.

Det var to fagforedrag som er spesielt interessante for oss. Først det i Dr. Vanessa Huml fra Sveits om en utvidet DNA-analyse – som de allerede gjør i Tyskland – for å påvise hybridisering, men også innavl, genesk mangfold og mulige birøkt-positive gener i avlen.

Dr. Andreas Hoppe fra Tyskland kom også inn på avl ut fra DNA-analyser, som nå kan gjøres på carnica-bier. Han poengterte at avl for gode birøkt-egenskaper ikke må skje for raskt, men la ellers fram det avlsopplegget som stamboken BeeBreed legger opp i med bruk av søsterserier på parestasjonen. Det gir mulighet i å føre stambok for både mors- og farssiden. Men for å ta vare på genesk mangfold i avlen, må det være bra å bruke flere ubeslektede dronegivere.

Konferansen ble avsluttet med valg av Gabriele Soland som leder for kommende periode og to nye medlemmer i styret, Stan (Finl) og en fra Frankrike, som fikk i oppdrag å fremme forslag i

Lars (N), Stan (Finl), Marko (Finl), Natuschka (Sve), Lassi (Finl) og Nils (N) hadde noen fantassk flote ulukter i gondolbane fredag kveld, og med bil lørdag kveld og søndag i spesielle spisesteder, bienes hus og reinavlsområde for brunbier.

nyorganisering av SICAMM. Neste SICAMM blir antakelig koblet i Apimondia.

Bildet over er fra dronegiverne på parestasjonen i reinavlsområdet, ca 1700 moh.

Fra hjemmesiden i: **LE CETA DE SAVOIE agit pour la conservation de l'abeille noire de montagne:**

DÉSOLÉ, LA RÉSERVATION DE REINES NOIRES FÉCONDÉES 2023 N'EST PLUS ACCESSIBLE!

Et sammendrag fra SICAMM-konferansen 2023/Lars Andreas Kirkerud, Norsk Brunbielag

Hälsningar från Finland

Finland can be rough to bees
and their keepers

Presentation by Finland, SICAMM Conference in France -
25/8/2023

Vi hade årsmöte i vår nordbiförening i februari då Lassi Kauko slutade som ordförande och då tog Markku Pöyhönen över och Stanislav Jas blev sekreterare för de kommande två åren.

Cap-pengar från EU var möjliga att söka i februari och föreningen beviljades pengar under 2 år.

Detta gjorde det möjligt för oss att delta i Ångemötet i mars och i Sicammkongressen i Frankrike i augusti med sin internationella verksamhet. Tillsammans med Nordbi hade vi fotoutställningen i Ähtäri Zoo som fyllde 50 år i juni. Utställningen pågick under maj-augusti och man uppskattade att 150 000 besökare såg den. Nästa sommar visas den i Esbo.

**Suomen Tumman Mehiläisen Hoitajat
Finnish Dark Bee Keepers' Association**

we have been doing rather good

www.tummamehilainen.fi

- Association established in 2017 with 15 founding members
- We are international in spirit and practice
- Year 2023:

- 36 regular members (beekeepers & their family members)
 - Out of which 3 members living abroad (Estonia, Germany)
- 1 supporting member: Gallen-Kallela Museum at Espoo (near Helsinki)
- About 300 A.m.m. colonies out of approx. 75 000 colonies in Finland
- 5 *mellifera* queen breeders, 3-4 mating stations
- Active co-operation with Swedish dark bee organisation NordBi

www.gallen-kallela.fi

Presentation by Finland, SICAMM Conference in France -
25/8/2023

Vi har börjat utvärdera drottningar (8 biodlare och drottningar från 2 av öarna) Vi planerar börja med stambok nästa år.

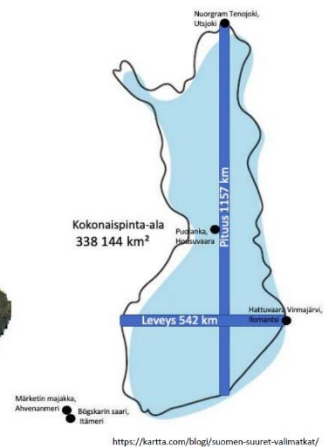
Vi kommer att börja med 3 ungdomskurser i september i Tusby (1 finsk och 2 på svenska). Vi ska se på nordiska bi och berätta hur vi ska skydda våra nordiska bin i Finland.

Mating stations of A.m.m. in Finland
- mostly islands

Bodö
Pentala
Pakinainen
Velkua
Siikalatva

Presentation by Finland, SICAMM Conference in France - 25/8/2023

<https://kartta.com/blogi/suomen-suuret-vaalimatkat/>

I oktober hade vi hade seminarium i Nådendal med föreläsare från Nordbi av Natuschka Lee och från Österrike av Michael Rubinigg.

Vi är nu cirka 40 medlemmar och Gallen-Kallellamuséet från Esbo är den första stödjande medlemmen. Hustrun Mary var hobbybiodlare enligt det finska nationaleposet. Platsen är hård med finska viken på 2 sidor, därför vill de ha nordiska bi.

Det finns mycket att göra, men folk är intresserade av de nordiska bina, så framtiden ser bra ut.

Our work underway

• Conservation & Breeding

- Herdbook creation
- Queen rearing and selection
- Distribution and evaluation of A.m.m. queens
- Morphometry

• Technical support & advisory: education of beekeepers, communication with members

• International networking: NordBi, SICAMM, NordGen

• Scientific co-operation with the Natural Research Institute of Finland www.luke.fi (DNA analyses, cryobank to preserve drone semen)

• Promotion of the species and beekeeping: working with youth & photographic touring exhibition about *Apis m. m.* (Ähtäri Zoo), own label

Presentation by Finland, SICAMM Conference in France - 25/8/2023

Pakinainen mating station (formerly Aimo Nurminen's place)

Presentation by Finland, SICAMM Conference in France -
25/8/2023

Jag var i oktober på National Honey Show i London och träffade där Andrew Abrahams, som berättade om sina mörka bi ute på Colonsayöarna. Han har inte varroa och öarna är skyddade för de mörka bina. Inga andra bin får föras ut till öarna. Andrew hälsade oss välkomna för att titta på hans bin och skickade hälsningar till Ingvar Arvidsson.

Markku Pöyhönen, ordförande

Kallelse till årsmöte 2024

Härmed kallas alla medlemmar i föreningen NordBi till digitalt årsmöte.

Datum och tid: Söndagen den 10 mars 2024 klockan 17.00

Anmäl dig till info@nordbi.se

Länk till mötet kommer att skickas ut några dagar innan mötet.

Välkomna!